

گروه آمار و اپیدمیولوژی

برنامه آموزش نظری بهداشت ۴ دانشجویان پزشکی

نام واحد: بهداشت ۴

تعداد واحد: ۲ واحد (نظری)

پیش نیاز: ندارد

اهداف کلی: از دانشجو انتظار می رود پس از پایان دوره قادر باشد:

- با تعریف و تاریخچه اپیدمیولوژی آشنا شده و کاربرد و اهمیت علم اپیدمیولوژی را شرح دهد
- مفهوم سلامت، بیماری، سیر طبیعی بیماریها و پیشگیری و مراحل آن را توصیف نماید
- شاخص های ابتلا و میراثی را ذکر کند
- واژه های متداول و مرتبط با اپیدمیولوژی و منابع اطلاعاتی در اپیدمیولوژی را ذکر کند
- انواع اپیدمی و مراحل آن را بیان نماید
- روشهای مطالعه اپیدمیولوژیک را شرح دهد
- مفهوم غربالگری را توصیف کند
- اپیدمیولوژی بیماریهای عفونی (سل، تب مالت، مالاریا، هپاتیت ها، STD) و بیماریهای غیر واگیر (سرطانها، قلبی عروقی، حوادث و سوانح) را شرح دهد

این اهداف در ۱۷ جلسه پی گیری می شود

کتاب مرجع: اپیدمیولوژی س. مازنر - ترجمه دکتر محسن جانقربانی - اپیدمیولوژی بیماریهای شایع در ایران - تالیف دکتر فریدون عزیزی و همکاران ۱۳۸۴. کتب دیگری که می توانند مورد استفاده قرار گیرند عبارتند از: اصول اپیدمیولوژی ل. گوردیس ترجمه دکتر هلاکوئی چاپ ۱۳۸۳ و درسنامه پزشکی و پیشگیری اجتماعی - کلیات خدمات بهداشتی، جلد اول چاپ ۱۳۸۳. دستور کنترل بیماریهای واگیر در انسان، ترجمه دکتر حسین صباغیان ۱۳۸۲.

شیوه ارزشیابی دانشجو: حضور فعال در کلاس - پاسخ به سوالات مطرح شده در کلاس در هر جلسه. نمره نهائی دانشجو بر اساس نمرات اخذ شده از ۲ امتحان میان ترم و پایان ترم خواهد بود. همچنین در طول جلسات سولاتی مطرح خواهد شد که دانشجو باید جواب آن را تا آخر ترم و قبل از امتحان تحویل استاد دهد. به ازاء هر جلسه غیبت غیر موجه ۰/۲۵ نمره کسر خواهد شد.

تعریف و تاریخچه اپیدمیولوژی

(۱) تعریف اپیدمیولوژی- تشریح اصطلاحات موجود در تعریف علم اپیدمیولوژی- مفهوم اپیدمیولوژی- تاریخچه اپیدمیولوژی در ایران- تاریخچه اپیدمیولوژی در جهان- نحوه پیدایش علم اپیدمیولوژی- دانشمندان علم اپیدمیولوژی

مفهوم اپیدمیولوژی و پزشکی بالینی و کاربردهای اپیدمیولوژی

(۲) تفاوت اپیدمیولوژی با پزشکی بالینی- وظایف علم اپیدمیولوژی- وظایف پزشکی بالینی و پزشکی پیشگیری- ارتباط بین اپیدمیولوژی و پزشکی بالینی- کاربرد علم اپیدمیولوژی در بهداشت و درمان- موضوعات و پرسشهای اپیدمیولوژی، اهمیت علم اپیدمیولوژی

مفهوم سلامت و بیماری

(۳) آشنائی با سلامت و بیماری از دیدگاه اپیدمیولوژی- تعریف سلامت- تعریف بیماری- طیف سلامت و بیماری و عوامل موثر بر آن- شیوع بیماریها با توجه به روند افزایش طول عمر- انواع عوامل بیماریزا- خصوصیات عوامل بیماریزای بیولوژیک

تغییرات شدت بیماری و سیر طبیعی بیماریها

(۴) تقسیم بندی عفونت ها از نظر خصوصیات و چگونگی تظاهرات بالینی- سیر طبیعی بیماریها و توصیف مراحل آن- اقدامات کنترلی در هر یک از مراحل سیر طبیعی بیماریها- عفونت های ناپیدا و کنترل بیماری - عفونت های ناپیدا و آمار بیماری

پیشگیری و مراحل آن و مبانی بیماریزائی

(۵) مفهوم پیشگیری- اهمیت پیشگیری در مقایسه با درمان- مفهوم پیشگیری ابتدائی- مفهوم پیشگیری اولیه و اهمیت آن- مفهوم پیشگیری ثانویه و ثالثیه- دامنه فعالیت های مربوط به پیشگیری نوع اول ، دوم و سوم- کاربرد پیشگیری در ارتباط با سیر طبیعی بیماریها- مدل های بیماری - مثلث اپیدمیولوژیک (عامل ، میزبان و محیط)- عوامل میزبان (داخلی)- عوامل محیطی (خارجی)- مدل شبکه علیت- ارتباط عوامل با یکدیگر

شاخص های ابتلا و میرائی

(۶) مفهوم میزان نسبت و تناسب- میزان بروز(بروز تجمعی، چگالی بروز)- میزان یا تناسب شیوع (شیوع نقطه ای، شیوع دوره ای) - رابطه بین شیوع و بروز- عوامل موثر بر بروز و شیوع بیماریها- موارد استفاده از بروز و شیوع- شاخص های مرگ و میر (مرگ خام، مرگ اطفال، مرگ نوزادان، مرگ مادران، امید به زندگی)

واژه های متداول در اپیدمیولوژی

(۷) مفاهیم و واژه های مرتبط با اپیدمیولوژی و فرم انتشار بیماریها- واژه های مربوط به عفونت و بیماری- واژه های مربوط به بیماریهای مشترک بین انسان و حیوان بر اساس سیکل حیاتی عوامل بیماریزا- واژه های مربوط به روابط موجودات با یکدیگر- مفهوم اپیدمی، پاندمی، اسپورادیک و اندمیک بودن بیماریها

منابع اطلاعاتی در اپیدمیولوژی

(۸) سرشماری- آمارگیری نمونه ای- گواهی های مرگ و تولد- اطلاعات مربوط به ابتلا و گزارش اجباری بیماریها- دفاتر ثبت موارد بیماری- بررسی های ابتلا- سوابق بهداشتی و ثبت مدارک- گزارش و ثبت اطلاعات در مراکز بهداشتی- بررسی خانوار- پرونده های بیمارستانی

اصول اپیدمیولوژی بیماریهای عفونی و مزمن

(۹) تعریف بیماریهای عفونی- رابطه میزبان و انگل- مفهوم منبع، مخزن، حامل و ناقل- زنجیره عفونت- مکانیسم های انتقال عفونت- روشهای اختصاصی کنترل- مراقبت و ریشه کنی
تعریف بیماریهای مزمن- اهمیت ظهور بیماریهای مزمن- مشکلات موجود در بررسی سبب شناختی بیماریهای مزمن- تاثیر افتراقی عوامل بر بروز و دوره بیماری

انواع اپیدمی و مراحل آن

(۱۰) همه گیری تک منبعی (لحظه ای و مشترک)- همه گیریهای پیشرونده- میزان حمله ثانویه- مفهوم مصونیت گروهی- خلاصه ای از بررسی یک همه گیری (تائید تشخیص بیماری، تائید اپیدمی تحلیل های اولیه، بررسی های بیشتر، گزارش بررسی)

اپیدمیولوژی توصیفی

(۱۱) توصیف بیماریها و وقایع بر اساس شخص (سن، جنس، قومیت، طبقه اجتماعی، شغل، وضعیت تاهل)- توصیف بر اساس مکان (مقایسه های ملی و بین المللی)- توصیف بر اساس زمان (روند دیرپا، تغییرات دوره ای، تجمع در زمان و مکان)

روشهای مطالعه در اپیدمیولوژی (مطالعات کوهورت و مورد شاهدی و تجربی)

(۱۲) مراحل مطالعه همگروهی- مراحل مطالعه مورد شاهدی- مفهوم همسان سازی و تورش- روش انتخاب گروه مورد شاهد- معایب و مزایای مطالعات همگروهی- معایب و مزایای مطالعات مورد شاهدی- موارد استفاده مطالعات همگروهی و مورد شاهدی- روش محاسبه خطر نسبی و خطر قابل انتساب در مطالعات همگروهی و تفسیر آن- روش محاسبه نسبت شانس در مطالعات مورد شاهدی و تفسیر آن- خصوصیات و مراحل مطالعات تجربی- انواع مطالعات تجربی- مقایسه مطالعات تجربی با سایر مطالعات- تفسیر نتایج مطالعات تجربی

غربالگری

(۱۳) تعریف غربالگری- تفاوت غربالگری با بیماریابی و آزمونهای تشخیصی- معیارهای لازم برای غربالگری- مفهوم اعتبار و اطمینان- روشهای اندازه گیری اعتبار آزمون غربالگری- تعریف و محاسبه حساسیت، ویژگی، ارزش اخباری مثبت و منفی- صحت آزمون غربالگری

جنبه های اپیدمیولوژیک بیماری های عفونی شایع (سل، تب مالت و مالاریا)

(۱۴) اپیدمیولوژی توصیفی بیماریهای سل، تب مالت و مالاریا- عامل بیماری سل و تب مالت و عامل و چرخه زندگی ناقل مالاریا- ارائه آمارهای جهانی و کشوری در مورد بیماری های فوق- ارائه روند شیوع و بروز بیماریهای فوق- واکسیناسیون علیه بیماری سل- علائم بالینی و راههای انتقال و مخزن و منبع و دوره کمون و دوره واگیری بیماریهای فوق- خلاصه ای از برنامه ملی مبارزه با بیماریهای فوق- اقدامات لازم در همه گیری بیماریهای فوق- اعمال روشهای مختلف پیشگیری از بیماریهای فوق

جنبه های اپیدمیولوژیک بیماری های منتقله از راه جنسی و هپاتیت ها

(۱۵) اپیدمیولوژی توصیفی بیماریهای منتقله از راه جنسی و هپاتیت ها- انواع بیماریهای منتقله از راه آمیزش جنسی و هپاتیت ها- ارائه آمارهای جهانی و کشوری در مورد بیماری های فوق- ارائه روند شیوع و بروز بیماریهای فوق- واکسیناسیون علیه بیماری هپاتیت B - علائم بالینی و راههای انتقال و مخزن و منبع و دوره کمون و دوره واگیری بیماریهای فوق- خلاصه ای از برنامه ملی مبارزه با بیماریهای فوق- اقدامات لازم در همه گیری هپاتیت ها- اعمال روشهای مختلف پیشگیری از بیماریهای فوق

جنبه های اپیدمیولوژیک بیماری های مزمن (سرطانها و تب روماتیسمی)

(۱۶) اپیدمیولوژی سرطانهای شایع در ایران (سرطان ریه- سرطان پستان- سرطان دهانه رحم- سرطان مثانه- سرطان پوست- سرطان کولون)- عوامل خطر احتمالی و قطعی سرطانهای فوق- روشهای پیشگیری اولیه و ثانویه و ثالثیه در مورد هر کدام از سرطانها- ارائه آمارها مربوطه- نقش ژنتیک در بروز سرطانها- اپیدمیولوژی تب روماتیسمی- روشهای پیشگیری اولیه و ثانویه و ثالثیه تب روماتیسمی

جنبه های اپیدمیولوژیک بیماری های قلبی عروقی و حوادث و سوانح

(۱۷) اپیدمیولوژی توصیفی بیماریهای قلبی -عروقی و حوادث و سوانح- تشریح شبکه علیت و مثلث اپیدمیولوژیک در مورد بیماریهای فوق- تشریح عامل- محیط و میزبان در سوانح و حوادث- علل شایع بروز این بیماریها- توضیح مختصر در مورد بار جهانی بیماریهای فوق- عوامل خطر احتمالی و قطعی بیماریهای قلبی عروقی- برنامه های کشوری در مورد بیماریهای قلبی -عروقی و حوادث و سوانح